

Temps de festa: festes al temps

Fernando González Placer

Temps de festa: festes al temps¹

La Festa, l'existència i la vida

“Si resistim a les nostres passions, es deu més a la seva debilitat que a la nostra fortalesa.”

(DE LA ROCHEFOUCAULD)

Tots els éssers vius tenim una existència finita que intentem prolongar mitjançant el que s'anomena “l'instint de conservació”. Ara bé, segons diuen, els humans seríem els únics animals que, a més de néixer dotats d'aquest instint, existiríem amb consciència de la nostra finitud, això és, sabent que la nostra vida acabarà i, per això, els únics que comptabilitzaríem el pes del temps i el seu passar; en dues paraules, els únics que, a més d'existir, viuríem (“vivençaríem”) la nostra existència. D'aquí que *en* nosaltres i *entre* nosaltres aquell instint natural de conservació de l'existència estigui permanentment acompanyat —millor encara— atravesat i, sobretot, *trastocat* pel sentit (o pel sense-sentit) del que és sentit vivint.

Així, mentre la resta dels animals existirien en una espècie d'indistinció i immediatesa temporal, en un *present etern*, nosaltres, els humans, creixeríem i envelliríem pendants del temps, escoltant contes i fent comptes sobre el pas-

sat, el present i el futur; en definitiva, consumiríem bona part de la nostra vida tractant d'aguaitar i d'esclarir el sentit del que som i del que (ens) passa.

L'articulació d'aquell *sui generis* instint de conservació i d'aquesta intriga respecte del sentit del que és sentit en el transcurs de l'existència generaria una tensió permanent en la vida humana. Una vida que —en tant que existència— ha de ser garantida, ordenada, assegurada i prolongada fent servir el *principi d'utilitat* i tot el sèquit de projectes i d'activitats calculades, productives, pragmàtiques, instrumentals, assenyades i temperades en les quals es materialitza; conductes que alguns no dubten en qualificar de *servils*, en la mesura en què la seva raó de ser no es troba en elles mateixes sinó en la finalitat que amb elles es pretén aconseguir. Però, també, una vida que, per ser digna de ser viscuda, perquè —com es diu— “valgui la pena de viure-la”, no pot desentendre's d'alguna cosa així com d'un

¹Com l'amable lector/a constatarà de seguida, jo no sóc un escriptor que, segur de si mateix, jugui a confondre els altres. Si el que escrivint dic resulta confús és perquè jo mateix navego en la confusió; les meves idees no són res més que les meves sensacions, de la influència de les quals —fàci el que fàci— no aconseguixo evadir-me; de vegades, tinc la impressió de sentir amb el cap i de pensar amb la resta del cos. És per això que, gairebé sempre, quan intento trobar paraules per nombrar el que em passa —procurant deixar petjades d'això mitjançant l'escriptura— em sento defraudat i defraudant. Aquí he volgut barrinar segons els meus sentiments, seguint els seus fluxos i potser he acabat naufragant, elaborant quelcom que a més d'un li semblaran “teories”, una cosa que potser us sonarà a “discurs”: ¡que Déu em perdoni!

Sigui com sigui, sabeu que tot el que segueix és responsabilitat exclusivament meva. Que els qui em van encarregar això, van obrar de bona fe; aquesta fe que, per part meva, només hauria de dipositar-se en aquells que se saben sent *véritablement* falsos, en aquests impenitents que viuen en l'absurda i incurable esperança que no estem aquí per ser només infeliços. Així que, en dies successius, no parlaré mai més d'aquest escrit i molt menys en presència dels meus advocats.

principi de perdició, desbocant-se en arriscades activitats tan irrefrenables com alienes a qualsevol projecte o finalitat, en pràctiques tan inútils com improductives, en accions tan gratuïtes com lúdiques, en intervencions tan irreflexives com impetuoses; conductes *sobiranes*, donat que es produeixen com a pura manifestació de vida sense que el càlcul, el benefici o l'estratègia vinguin a donar-los sentit o a fixar-los el seu horitzont.

I potser sigui aquesta tensió el que permeti que els humans siguem els únics animals capaços de dur a terme una doble (triple...) vida; els únics capaços de compartir-la, de jugar-nos-la, de regalar-la o d'invertir-la, de malbaratar-la o de negociar-la, de donar-la o d'exigir-la, d'estimar-la o d'odiar-la; en definitiva, potser aquí s'estableixin les condicions de possibilitat perquè nosaltres siguem l'única espècie animal que viu, a la vegada, tan sotmesa a la producció com anhelant del fet festiu, els únics éssers vius que no semblen disposats a deixar de bregar perquè el fred afany de supervivència no apagui l'ardent desig de convivència.

Sigui com sigui, la majoria dels vividors que aborden d'aquesta manera l'especificitat de l'humà suggereixen que aquest conflicte entre el principi d'*utilitat* i el de *perdició*, aquesta tensió entre la *servitud* i la *sobirania* resulten tan irresolubles com universals; els consideren, doncs, com una constant en l'experiència humana de la vida encara que, això sí, admeten importants modificacions tant en la intensitat del conflicte com en les manifestacions de la tensió; o sigui, postulen que en el transcurs de la història la "mediació" entre aquells principis, la "interferència" entre la dimensió *servil* i la *sobirana* en el procedir dels humans, hauria

anat adquirint diferents formes; i que aquesta diversitat de formes pot ser compresa sempre i quan prestem la suficient atenció a un conjunt de pràctiques i activitats (artístiques, eròtiques, religioses —en el sentit de *re-ligare*, de vinculació—, festives, etc.) que són tan específicament humanes com les pràctiques econòmiques. Ara bé, gairebé tots ells insinuen que la comprensió de la singular forma que aquesta mediació tindria en cada context històric, geogràfic o cultural (i, per tant, també en el nostre present) exigeix, entre d'altres coses, atendre tant als prejudicis que dirigeixen la nostra raó com als temors i als desitjos que secretament governen la nostra pròpia vida.

I alguna cosa d'aquestes assajaré de fer d'ara endavant, proposant-vos considerar la *Festa* (el fet festiu) com un dels ritus col·lectius amb els que, sobre una base religiosa, s'hi barregen i superposen, capritxosament, els jocs de la transgressió eròtica i les alenades de la creació artística. Per això, en un primer moment em detindré en una breu consideració sobre la nostra *socialitat* —és a dir, sobre les dimensions col·lectives que ens fan ser com som, existir com existim, i viure com vivim (això és, nombrar, mirar, pensar i sentir tal com ho fem)—; aquest primer pas té també l'objectiu d'intentar atendre a alguns dels específics prejudicis, temors i desitjos que avui presideixen i governen la racionalitat i la sensibilitat occidental. En el següent pas tractaré de cenyir-me al nostre present, acceptant per a ell la genèrica caracterització de "societat de consum", amb el propòsit de problematitzar l'actual naturalesa de les nostres festes, el que d'elles en fem i el que elles (per tal com les fem i les vivim) fan de nosaltres.

La Festa, la individualitat i la comunitat

“¿Quants sóc?, ¿qui és jo?, ¿què és aquest interval que hi ha entre jo i jo?”.

(F. PESSOA)

És obvi que cada ésser humà pot ser considerat com una realitat “material” (bioquímica, molecular, neurològica, anatòmica, etc.) tan singular com irrepetible; en aquest sentit, ningú no és exactament igual que la seva mare, el seu germà, el seu veí, el seu compatriota o el seu contemporani. Aquesta singularitat, introduint complexos matissos, podria fins i tot estendre's a aspectes d'indole “psicològica”; bé sigui a qüestions de —així ho anomenen— “caràcter” i/o “personalitat” —mai no n'he tingut clara la diferència—, coses com les particulars formes d'humor, de paciència, de tenacitat, de sentit de la responsabilitat; bé sigui a matissos més pròxims a allò que en diuen la “subjectivitat”, com: la gravetat amb la que cadascú ens sentim adherits al terra que trepitgem, els tipus d'articulació que practiquem entre el que veiem (o no) i el que diem (o callem), les formes amb què con-juguem les dissonàncies entre el que sentim i el que pensem; fins i tot podríem incloure aquí i donar per sentats singulars procediments d'embaucament, com ara l'examen de consciència, el patulleig de les nostres inconfessables passions, el *passi de revista* quotidià davant les nostres infidelitats, el diàleg (tens, serè, despòtic, paternalista, cínic, sord o *de besugos*) que de vegades intentem mantenir amb nosaltres mateixos.

Ara bé, si el que pretenem és aproximar-nos a la comprensió de la Festa des de l'específica forma humana de

viure, si el nostre interès se situa en el Temps Festiu, en com el vivim, en com ve i com passa, no sembla que l'atenció a aquella diversitat de “configuracions individuals” (siguin de naturalesa material o psicològica) resulti el millor punt de partida. No només perquè, per poc que un s'observi o s'escolti a si mateix, de seguida es descobreix sent molts a la vegada (i no sempre ben avinguts), sinó també perquè cada dia adquireix més força la sospita que potser moltes d'aquelles qüestions d'indole individual, al seu torn, només poden ser compreses atenent als tractes que cadascú de nosaltres hem rebut: l'ansietat amb què se'ns va donar la benvinguda, els amors regatejats, les fidelitats imposades, les veus exigides, les activitats amb què se'ns ha mantingut ocupats, les escenes prohibides; però, també, la tendresa amb la que hem estat alletats, les mirades regalades, la nostàlgia que acompanya les nostres absències, les incondicionalitats ofertes, les benediccions rebudes, etc.

Dit d'una altra manera, per comprendre'ns, per comprendre el que som (el que anem sent i deixant de ser), per entendre el que ens passa i el que ens està passant i per ubicar el joc que pot (o podria) donar la Festa en tot això, potser resulti més lúdic i lúcid suspendre la suposició de què nosaltres som la suma de molts “jos” particulars (el creuament o la coincidència espacial i temporal d'irrepetibles configuracions individuals) per , en el seu lloc, obrir-nos a la possibilitat que sigui precisa-

ment la nostra comunitat, el nostre “nosaltres”, la nostra particular manera d’ajuntar-nos, de separar-nos i de festejar-nos la que vagi perfilant, dibuixant o esculpint aquelles configuracions que tan vanitosament anomenem Jo.

En aquest nivell, això és, interrogant-nos per la nostra comunitat, pel que dóna forma al nostre nosaltres (a qualsevol nosaltres humà), molts han posat l’èmfasi sobre com l’estructura de les societats constituïdes pels éssers vius no humans només s’altera quan es produeixen canvis en l’estructura biològica d’aquests éssers, de tal manera que els animals de la mateixa espècie formen sempre i amb molt poques variants locals societats del mateix tipus. Pel contrari, les nostres, les societats humanes, poden canviar —d’això no hi ha cap dubte— sense que s’alteri la constitució biològica, sense que canviï l’espècie. I això no és poc ja que, si volem, podem començar a postular que potser, per una part, la forma del nostre nosaltres, o millor els canvis en la forma del nosaltres, no semblen dependre de qüestions total i irremeiablement alienes a la nostra voluntat (gens, biomol·lècules i què sé jo quines altres constel·lacions bioquímiques) i, per l’altra, que potser estigui en les nostres mans (en la nostra mirada, en la nostra manera d’estar absents o presents, en els espais que concedim o que neguem, en les veus que escoltem o silenciem, en les potestats que acaparem o repartim) fer que aquest nosaltres sigui cada dia més o menys nostre.

Ara bé, tampoc no sembla gens clar que siguin únicament qüestions de lliure voluntat col·lectiva el tacte que tenim amb les coses, amb els altres i amb nosaltres mateixos, la manera amb què enfoquem i contemplem tot això, la nostra presència al costat, de costat o enmig de tot això, els nostre espai (natural,

geogràfic, urbanístic, privat), la nostra veu (els noms que donem o neguem i la nostra manera de nombrar) i les nostres potestats (per aconseguir el que volem o per impedir el que deplorem).

Naixem i ens formem en un nosaltres que ens precedeix; un nosaltres que cadascú encarnarà amb una profunditat i intensitat difícil d’esclarir. Molt breument, no es tracta només de que els nostres ideals, valors, creences, opinions, gustos, gestos, hàbits, habilitats i disponibilitats resultin incomprensibles sense atendre a aquell nosaltres que ens els ha llegat, inculcat, ofert o exigut; es tracta també, i sobretot, d’interessar-nos per com el nostre *Imaginari*, la nostra *Sensibilitat* (els umbrals en els que funcionen els nostres sentits i la manera en què els combinem per a la producció del sentit, per a l’elaboració d’allò que abans he anomenat “el que és sentit vivint”) enfonsen les seves arrels en aquest nosaltres.

Potser alguns exemples ajudin a il·lustrar mínimament el que tant em costa de dir. La nostra concepció del Temps (com a element constant, unidireccional, impersonal, físic, astral, objectiu, etc.), la nostra manera d’homogeneitzar-lo, fragmentar-lo, combinar-lo i comptabilitzar-lo (des dels segons fins els mil·lenis) i, amb això, la nostra experiència del seu passar (la nostra certitud respecte de l’irreversible del passat, l’efímer del present i l’(im)previsible del futur sempre per venir) resulta inseparable d’una concepció “Física”, mecànica, “natural”, causal i inanimada (sense ànima) de la Natura; concepcions del Temps i de la Natura que s’embasten i prolonguen en consideracions biològiques de la vida, clíniques de la maternitat, mèdiques de la salut, exhibicionistes del cos, ortopèdiques de la bellesa i que, gairebé inevitablement,

s'entrecreuen i combinen amb representacions essencialment individualistes de la identitat, jurídiques de la llibertat (la llibertat com a "dret a"), militaristes de la pau, escolars de l'educació, cronològiques de l'edat, etc.

I ens costa imaginar, admetre i, sobretot, comprendre això que alguns etòlegs, antropòlegs i sociòlegs no deixen de descriure: que altres éssers humans han experimentat i forjat les seves vides des d'una concepció "animista" (i/o, literalment, "maternal") de la natura, sense conèixer cap calendari, sense tenir edat (o fins i tot acumulant-ne varies), contemplant la vida i la mort com una cosa que es cou, dibuixa i coexisteix en

cada gest, practicant l'art —no com a manipulació o creació d'objectes per a la seva exposició sinó— com a estil de vida, i vivint amb una consciència tan absolutament extrovertida com plural de la identitat; éssers humans que van escampar i unir les paraules i les coses més per evocació o similituds que per criteris de significació, que van creure trobar el sentit de les seves vides en la memòria que d'elles quedava, i la veritat dels seus sabers més al costat del que amb ells podien com-moure que del que permetien con-vèncer i conquerir; fins i tot ens costa entendre i comprendre aquestes dones que han volgut sentir els seus parts, mantenir-se despertes per pa-

rir i viure el feliç i dolorós tràngol de donar a llum una nova vida; i ens costa recolzar-les quan volen regalar el seu ésser, el seu temps, el seu cos i les seves energies a les seves criatures per créixer abraçades a elles; i ens tornem cecs, sords i impermeables davant de tantes coses i tantes situacions.

I, si això és així, potser hauríem, per comprendre la nostra comunitat, per entendre la forma del nostre present i per reconèixer la manera amb què ens festegem, d'atendre a algunes d'aquestes qüestions que tan quotidianament ens passen desapercebudes. I fer-ho disposats, tant a "estranyar-nos" de la naturalitat amb què les acollim, com a "familiaritzar-nos" amb allò que avui se'ns presenta com a arcaic, superat, incivilitzat, retrassat, màgic, esotèric o bàrbar. Potser podríem començar per sospitar que la manera amb la que anomenem el que veiem i la forma en què s'ofereix a la nostra mirada el que les paraules diuen té alguna dependència amb la manera amb què organitzem les nostres potestats, les nostres jerarquies, les nostres veus, les nostres presències i absències, amb les maneres amb què ens oferim als altres, amb les formes en què ens abracem, ens juntem, separem i ajuntem ben de prop; i que tot això, a la vegada, potser no sigui independent de la manera en què avui

tutelem les nostres entranyes, arrecerem els nostres secrets, entrem a fons en les nostres interioritats, describim el nostre interior i configurem els nostre propi ésser.

Sense dubte aquesta és una altra de les moltes feines que estan per fer i que, com tantes d'altres, no pot ser encomanada exclusivament a intel·lectuals, especialistes, tècnics o professionals; una feina en què les passions viscudes i concebudes mereixen tanta o més audiència que el verb de l'estudiós, que la paraula argumentada; una tasca en què això que qualifiquem com a somnis, anghels, fantasies i desitjos no poden quedar desbancats pels així anomenats principis pragmàtics, realistes o possibilistes; en definitiva, una tasca que només pot iniciar-se si col·lectivament decidim atendre a això que sentim en comú, a això que sentim com sent-nos comú, a això que ens col·loca en comunió (comú-unió).

I, per pobre, trist, paradògic i poc poètic que sembli, suggereixo que en el nostre present res no ens uneix i allunya més, res no contribueix de forma més constant i decisiva a traçar la figura del nostre nosaltres que això que anomenem, amb tanta comoditat com imprecisió, "consum"; en ell i amb ell se solidifica la nostra servitud i es gasifica la nostra sobirania.

La festa del consum: l'Imperi del sentit i l'eclipse del que és sentit

"Es l'home el que genera la seva pròpia impossibilitat, aquella impossibilitat amb la qual se les haurà de veure d'ara endavant."

(M. CRUZ)

Tingues un fill: redecora la teva vida.

(CONSELL PUBLICITARI)

Ja estem habituats a interpretar el consum com si es tractés fonamentalment d'un comportament *econòmic* compulsiu, que una vegada i una altra ens porta a (mal)gastar els nostres diners —fins i tot els que encara no hem guanyat— adquirint béns i serveis de tan dubtosa qualitat com utilitat; els missatges publicitaris, diem, ens envolten, ens assetgen, sol·liciten i sedueixen fins el punt de fer-nos creure que, en realitat, la consecució del que se'ns ofereix (crear una llar més càlida, recuperar la nostra figura, *mantenir-nos* permanentment joves, *vèncer* la vellesa, sentir-nos més nets, garantir avantatges per als nostres fills, disfrutar de més temps lliure, realitzar els nostres somnis, etc.) resulta tan desitjable com possible mitjançant la compra del que s'anuncia.

També sabem habitualment quantes vegades les nostres expectatives queden defraudades després de l'adquisició del producte o la realització del servei en el que tantes il·lusions havíem dipositat, que tant havíem arribat a desitjar, que tant de temps ens ha absorbit i que tants esforços ens ha exigít. I el que és encara pitjor: per més que se'ns prediqui i pregonem sobre el "consum responsable" i "l'elecció racional", gairebé tots ens sabem permanentment reincidint i, fins i tot, dubtant de si aquestes admonicions no forma-

ran part de la nova retòrica publicitària; es més, alguns comencem a estar farts d'aquestes anàlisis en les quals s'insisteix en el més fàcil (denunciar el "consumisme" en els altres: en els joves per la seva obsessió pels productes amb "marca", en els nens i la seva adhesió al que és "televist", en els "pijos" i els seus síndromes de distinció, etc.) i es deixa sense atendre el més difícil: observar, reconèixer i erradicar aquestes conductes en un mateix.

En qualsevol cas, no és aquest el plantejament que aquí es vol practicar, perquè potser el que hem dit a propòsit de la particular naturalesa dels éssers humans ens pot ajudar a interrogar-nos sobre aquestes qüestions d'altra manera: ¿com conjuguem avui aquells principis d'*utilitat* (de conservació de la vida) i de *perdició* (d'intensificació de la vida)?; ¿com s'articulen i tensen en el nostre present aquelles dimensions *servils* i *sobiranes* constitutives de tota vida humana?; ¿quins contes i quins comptes elaborem avui sobre el temps i el seu passar, sobre el nostre passat, el nostre present i el nostre futur? O, millor encara: ¿quina forma, quina figura adquireix el nostre nosaltres, la nostra comunitat, en aquest univers sol·lícit i seductor de la publicitat sense fronteres?, ¿quin sentit comú, què sentim com sent-nos comú, quina vivència de la comú-unió, es fa (im)possi-

ble en la permanent exposició a tant “consell” publicitari?; i, finalment, ¿què passa, com ens passa, la Festa i “el fet festiu” en la societat de consum?

En aquest nivell, alguns no dubten a caracteritzar la societat de consum com un entorn *catafòric* (significamentós), això és, com un hàbitat en el que tot s'ofereix i es presenta prenyat de significació, ja carregat del significat que tindrà per a nosaltres, definint, assegurant i *anticipant* la vivència que el seu ús o consum possibilitarà: objectes, serveis, experiències i relacions —diuen— que ens permetran **sentir-nos** lliures, creatius, únics, solidaris, comunicatius, segurs; seran atuells, en definitiva, per a això que anomenen “l'aventura de viure”. Altres prefereixen caracteritzar el nostre present com a “pornogràfic”, en el sentit que, en la societat de consum —com en les pel·lícules porno— tot se'ns ofereix tan en primer pla, inundant o saturant el camp de visibilitat de tal manera, que queda determinat l'ajust de la nostra mirada, enlluernada la nostra vista, impossibilitant-nos així la re-construcció de qualsevol imatge, anul·lant-nos tota possibilitat de re-presentació: ja no podem escollir com enfocar el que veiem ni el punt de fuga des del qual ubicar la nostra perspectiva.

En qualsevol cas, tant els uns com els altres vénen a coincidir en què “el consum” és alguna cosa més i, sobretot, alguna cosa diferent a una conducta econòmica (més o menys patològica; “consumir” seria més aviat practicar una forma d'existència, un estil de vida, una manera de relacionar-se amb les coses, amb els altres i amb nosaltres mateixos que es caracteritzaria perquè en ella resultaria cada cop més difícil l'elaboració (personal o col·lectiva) d'això que abans he anomenat “la vivència” o

“el sentit del que és sentit vivint”; ja que, com acabem de dir, aquest sentit o aquella vivència vindrien ja adherides, materialitzades, induïdes o programades en l'objecte, la relació o el servei oferts en el mercat.

A partir d'això, “consumir” es presenta com un verb que, en rigor, hauria de ser conjugat en la seva forma reflexiva: *consumir-se*, ja que allò que està consumit (esgotat, absorbit, liquidat) no són els béns anunciats a la publicitat, ni els esforços, els diners o el temps que s'inverteix en la seva adquisició i renovació; el que s'esfuma, el que es desfà i es volatilitza en la nostra societat de consum és la *nostra humanitat*, la nostra singular vitalitat quant a animals humans, això és, la possibilitat mateixa d'encarar-nos amb el (sense)sentit que per a tots i cadascun de nosaltres té l'existència, la vida i la nostra manera de viure-la.

I és per això mateix que alguns creuen (i altres sentim) que, en el nostre present, a la *dominació ideològica* i a l'*explotació econòmica* inherents a la societat capitalista, se li ha superposat un específic tipus de servitud: el que deriva del *sotmetiment de la subjectivitat*. Amb això, ja no serien només els nostres valors, idees i ideals els que es veurien colonitzats per ancestrals creences o per moderníssims mitjans de comunicació de masses; tampoc no estaríem —simplement!— sent tan alienats en les condicions i la finalitat del nostre treball com privats dels seus fruits; a tot això s'hi hauria d'afegir una expropiació molt singular: la que s'engendra per la saturació (l'enlluernament i la ceguesa) dels nostres sentits i, molt especialment, la que es deriva d'estar sent contínuament *desallotjats* d'allà on s'amassa, condimenta i forneja el que és sentit en comú.

Potser dit en un llenguatge més castís: a la “menjada de coco” i al “robatori” s’hi hauria d’afegir ara l’anestèsia i l’embotiment dels nostres sentits; o, si voleu, al sermó religiós i a la informació mediàtica, a l’embrutidora producció d’objectes i necessitats sense fi, s’hi hauria d’incorporar el disseny de les sensacions, la prescripció de l’experiència, la inoculació de les emocions: *just feel it*. Per això, a l’antiga por al confessor, a la permanentangoixa davant el buròcrata impersonal i a la irrenunciable ràbia contra el patró, s’afegeix avui l’inevitable descoratjament i vergonya (pròpia i aliena) davant el *public relations*, el professional, l’especialista i l’anima-

Així les coses, la societat de consum no seria aquesta societat policial, repressiva, freda i censoradora imaginada per Orwell; al contrari, en el nostre present no hi ha res de més celebrat i sol·licitat que la nostra presència, la nostra veu, la nostra participació, la nostra col·laboració i la nostra solidaritat; un univers encoixinat, comunica-

tiu i aventurer en el que dia i nit vetlla l’equip —no sempre ni necessàriament malintencionat— d’especialistes competents. ¿Competents en què? En la manipulació i el desplegament de les tècniques de consentiment al que abans he anomenat “el sotmetiment de la subjectivitat”: *especialistes en tu*. Especialistes en xifrar el significat que les coses, els esdeveniments, les relacions i les experiències tenen i que, per tant, han de tenir per a nosaltres; professionals de l’atenció i dels afalacs amb els que hem de cuidar-nos (del nostre cos, del nostre temps, de la nostra imatge) i del tacte amb què hem d’allunyar-nos

o aproximar-nos a coneguts i desconeguts; experts en animació, en estimulació, en espontaneïtat, en naturalitat, en expressió corporal, en intel·ligència emocional, en *feed-back* bioenergètic, en descondicionaments instantanis; pedagogs del trobar-se, de la comunicació, del contacte i de les “relacions significatives”.

Per això, alguns ja no ens podem lliurar de la sensació que en la societat de consum, cada cop més, passem per la nostra existència, re-correm la nostra vida, com aquells turistes japonesos que, sense ni un segon per perdre, atravessen Barcelona disparant les seves càmeres allà on ho recomana el fullotó o el guia i als quals ens imaginem, a la tornada, dubtant sobre si la instantània que tan festivament mostren als seus amics correspon a la Sagrada Família o a la Vil·la Olímpica, al Museu de la Ciència, al del Barça o al de Picasso; i, potser, també per això sigui cada dia més difícil no adonar-se de com al nostre entorn (físic, anímic, cultural o social) li està passant el mateix que a aquells paratges, locals o efemèrides que, un cop catalogats —com a “protegits”, “d’interès” o “tradicionals”— entren en un procés d’erosió i transubstancialització simultanis que extermina en ells, precisament, allò que els proporcionava singularitat, tradicionalitat o interès.

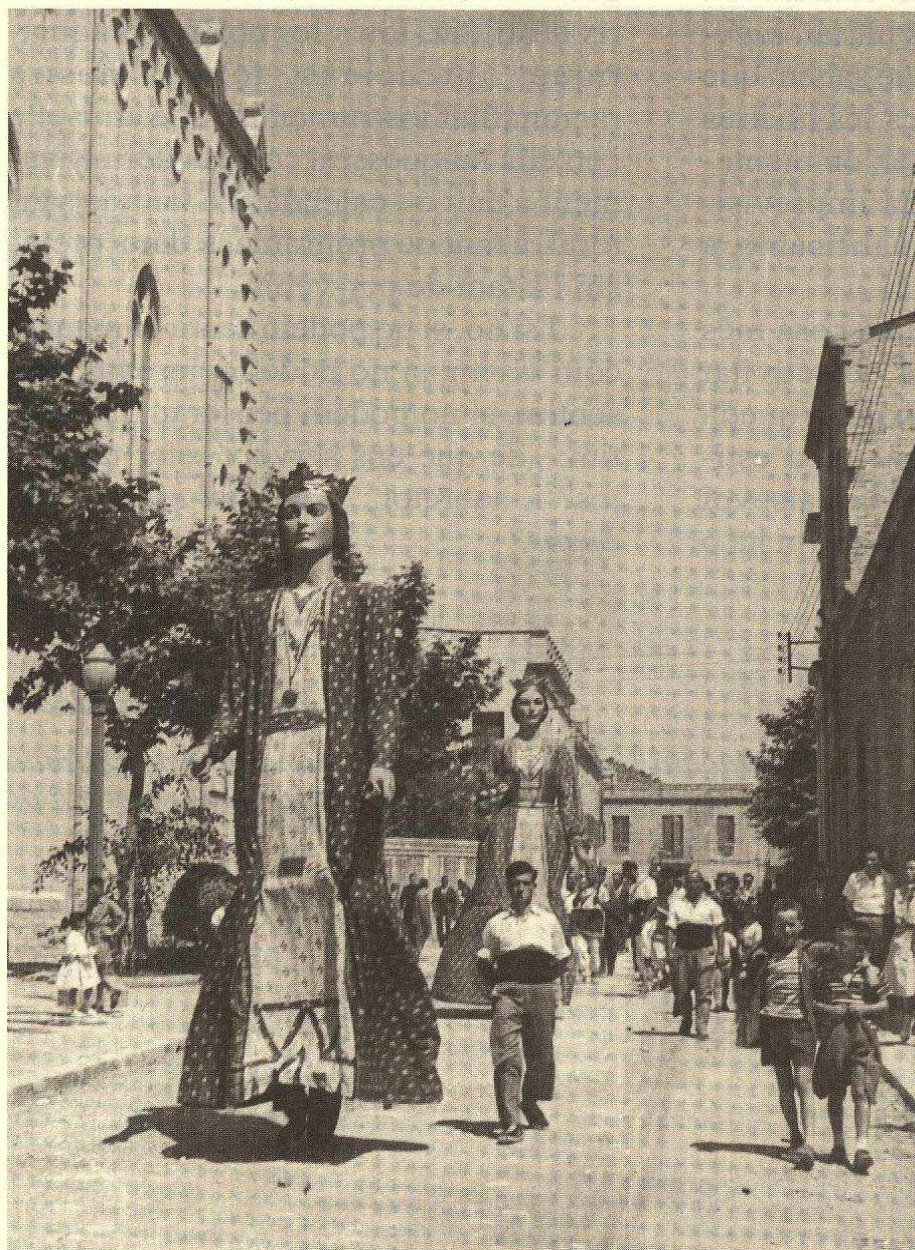
I és que, una vegada més, potser s’exemplifiqui aquí l’operació bàsica i una de les claus del que venim anomenant “consum”, “consumir”, “consumir-se” i “societat de consum”: l’extermi i la liquidació de tots els referents (de qualsevol cosa, activitat, experiència o relació) i la seva resurrecció artificial en un sistema de signes que no pretenen tant imitar, falsificar o parodiar el que és real com

suplantar-lo en un *hiperreal*, en una virtualitat més real que el que és real. Després d’aquesta expurgació de qualsevol referencialitat primera, totes les combinacions resulten ja possibles: teatre i antiteatre, localisme i globalització, autenticitat i creativitat, artesania i tecnologia, obediència i transgressió, novetat i obsolescència; i el que en el seu dia va semblar antagònic, incompatible i excloent, avui es presenta unit i en consens, creixent i caminant de la mà: generositat i interès, informació i ignorància, riquesa i misèria, seguretat i risc, marginació i inclusió, diferència i indiferència, patronal i sindicats, governs i ONGs, diversió i aburriment.

Potser per això, en el nostre present, també s’està esfumant la diferència entre el temps de feina i el temps extralaboral; certament, encara ens parlen de temps “lliure”, de temps “d’oci”, de dies de “lliure disposició”, (“v-a-c-a-n-c-e-s”, diem els més ingenus), però de seguida se’ns recorda que les nostres responsabilitats (respecte de nosaltres mateixos i dels altres) no s’acaben quan finalitza la jornada laboral; i se’ns amoïna i punxa amb l’ús que hem de fer d’aquests temps, i se’ns urgeix a planificar-los i racionalitzar-los per, diuen, *aprofitar-los* millor; i ens ofereixen “tallers”, activitats i propostes amb els que *ocupar-los*; i, sembla ser, tot val, ¡excepte gandulejar! I arriba un moment en què un no pot —encara que vulgui— deixar d’interrogar-se sobre la *servitud* que tot això comporta i sobre la forma en què podríem esquivar-la, fent del nostre temps —també del nostre temps festiu— un temps digne de ser viscut, un temps *sobirà*: dies, doncs, com ja he dit al començament, tan inútils com gratuïts, tan sentits com sense sentit.

Però el temps segueix...; i el nou

mil·leni no sembla que ens hagi portat noves modalitats de vida; com cada any, les nostres autoritats (Comunitàries, Estatals, Religioses, Autonòmiques i Locals), amb la millor de les voluntats, han elaborat el Calendari que estableix la naturalesa de les jornades que ens to-

carà viure: dies laborables, festius (recuperables) i festius pròpiament dits; dies en negre, dies en vermell; dies de "curro", dies de "marxa". I ara ens obsequien amb el Programa de Festes: amb espais per als infants, els joves i la tercera edat; amb activitats culturals, esportives, lúdiques, educatives, artísti-

ques, etc. En fi, que s'acosten les Festes i tot sembla indicar que als veïns ens toca, un cop més i com diuen molts esportistes: "canviar el xip".

Però, també en aquestes qüestions, és tal el tràfec, el canvi i la mobilitat, que potser a més d'un i més d'un cop, li hagi passat el mateix que a qui això escriu: que va oblidar canviar el xip, o que encara que, volent-ho, no ho va poder fer, o ho va fer sense voler. I això, se'ns diu, no pot ser; a la vida, insisteixen, s'ha de saber estar: "per Nadal, cada ovella al seu corral"; s'ha de saber en quin dia vivim: "temps de floretes, temps d'amorettes" i, sobretot, quina edat tenim: "que ja no som uns nens", o que "encara ho som".

I, no obstant, alguns desitjaríem poder viure els nostres dies (i les nostres nits) ignorant la nostra edat, sense saber amb certesa en quin dia vivim, sense que cap Patró (amb majúscula i amb minúscula) fixés el color de les nostres jornades, sense que cap Programa anticipés el caràcter que tindran les nostres trobades i sense que cap xip donés format als nostres humors i disponibilitats. I, de vegades, anònimament, existim així: vagarejant amb tanta incertesa com enamorament; parlant-nos sense paraules, creuant mirades, intercanviant gestos distrets i malbaratant tendre-

sa; agafadets de la mà, com a imbècils. És aleshores quan sentim que, malgrat tantes absències, no estem sols; que, malgrat tantes obligacions, encara podem malbaratar la nostra vida; que, més enllà de tants compromisos, encara podem jugar-nos-la. I, de nou, és aleshores quan, potser, ens sentim comuns, en comunió, i ens sabem vivint tan *sobirans* com impotents, perquè sabem que no podem res, ja que totes les nostres energies s'esgoten en voler, en mantenir-nos oberts a la trobada imprevisible, a l'esdeveniment inqualificable, a l'experiència innombrable.

Que sí; que tenen alguna cosa més que raó els que diuen que l'objectivitat és el recurs que ens donem quan queda exterminada la nostra capacitat d'estimar; per això, més enllà de qualsevol servitud a les coses reals, al que hi ha o

al que veritablement passa, si en el que hem dit hi haguéssiu trobat algun sentit, si amb el que fins ara hem descrit hi hagués alguna cosa que hagués ressonat en vosaltres, sospito que podríem compartir un desgabellat despropòsit: que la Festa ens permeti consumir (esgotar, extenuar, ressecar) tots els criteris d'utilitat, totes les nostres pragmàtiques intencions, tota la nostra racionalitat instrumental; que amb ella i en ella tanquéssim carpeta definitivament a tant de calendari, a tant de santoral, a tant de programa, a tanta previsió i a tant de per-venir.

I si no, si no podem sentir la manera com vivim, si no podem viure tal com sentim, si no podem pensar el que sentim: ¿de què ens serveix estar tan bojos? i, sobretot, ¿*què coi estem celebrant?*

Fernando González Placer

*Traducció i versió al català: Laura Borrás Dalmau
Olivella i Sant Pere de Ribes, 25 de desembre del 99*

